

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

AJINIYOZ NOMIDAGI NUKUS DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

«Tasdiqlayman»

NDPI rektori B.P.Otemuratov

2021 yil

**TA'LIM-TARBIYANING DOLZARB
MASALALARI**

o‘quv fanidan

FAN DASTURI

Bilim sohasi	100000	– Gumanitar
Ta'lim sohasi:	140000	– Pedagogika
Ta'lim yo'nalishi:	60110500	– Boshlang'ich ta'lim

NUKUS– 2021

	Fan, modul kodi PedMah2704	O'quv yili 2021-2022	Semestr 1	ECTS – Kreditlar 6	
	Fan/Modul turi: Танлов	Ta'lim tili qoraqalpoq		Haftadagi dars soatlari	
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama	
	Ta'lim-tarbiyaning dolzarb masalalari	90	90	180	
2	<p>I. Fanning mazmuni asosiy mazmuni – bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish, ta'lim tizimidagi muammolar bilan tanishtirish, bozor iqtisodiyoti va raqobatbardoshlikni taminlaydigan innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash, boshlang'ich ta'lim tizimini yanada rivojlantirish va undagi muammolarni yechishga yo'naltirilgan bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiyalarni rivojlantirish vazifasini bajaradi</p> <p>Fanning vazifalari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - boshlang'ich sinf o'qituvchisining innovatsion pedagogik faoliyatining asosiy tushunchalari, tarkibi va mezonlarini bilishi; - ta'lim-tarbiyaning dolzarb muammolari fanini o'qitishda qo'llaniladigan texnologiyalarning nazariy asoslari, o'ziga xos xususiyatlarini, darajalarini bilish va o'rganish; - o'quvchilarning bilish faoliyatini shakllantirishda va boshqarish yo'llarini, o'quvchilarga tabaqalashtirilgan, individual yondoshishni; - ta'lim-tarbiyaning dolzarb muammolari masalalari fanini o'qitishda modulli, muammoli, kreativ ta'lim, didaktik – o'yinli, hamkorlikda o'qitish hamda an'anaviy ta'lim texnologiyalarini, loyiha texnologiyalaridan; ta'lim-tarbiyaning dolzarb muammolari fanini o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalari vositalaridan, multimediya texnologiyalaridan foydalanishni; - o'quvchilarni kichik guruhlarda o'qitish, ularda ijodkorlik izlanuvchanlikni shakllantirish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ishlashning shakllantirish usullarini egallashni bilishi kerak. - ilmiy, ilmiy-metodik jurnallarda nashrdan chiqqan va o'quv adabiyotlarida bor bo'lgan, internet orqali berilgan o'qitish jarayonida foydalanish mumkin bo'lgan ta'lim-tarbiyaning dolzarb muammolari masalalari haqidagi maqolalarni hamda axborotlarni mustaqil o'rganib, tahlil qilish hamda ularni amaliyotda qo'llash; - kasbga bog'liq bilimlar, ko'nikma va malakalar bilan qurollantiriladi, pedagogik faoliyatga ijodkorlik bilan yondoshuv yo'llarini ko'rsatadi. Uni o'qitish bo'lg'usi bakalavrda pedagogik madaniyatni rivojlantirish, ya'ni o'qituvchi-tarbiyachi, yoshlar yetakchisi vazifalarini bajarishga umumiy tayyorgarlikni taminlaydigan yangi pedagogik tafakkurning paydo bo'lishiga yo'naltirishi zarur. <p>II. Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>11.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi.</p> <p>1-MODUL. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TA'LIM TIZIMI VA YOSH AVLOD TARBIYASI</p> <p>1-mavzu. Yuksak ma'naviyatli shaxsni rivojlantirishning nazariy metodologik asoslari</p>				

1. Individ va shaxs tushunchasi
2. Shaxs rivojlanishida nasl, atrof muhit va tarbiyaning tutgan o'rnini
Ma'naviy odob-axloq tarbiyasi va uning vazifalari

2-mavzu. O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplari

1. O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimi davlat va jamiyatni yangi bosqichga ko'tarish, oldingi tajribalar raqobatga tayyorlashning ahamiyatli faktori ekanligi. Ta'lim tizimini rivojlantirishning asosiy prinsiplari.
2. Ta'lim tizimidagi davlat siyosati – shaxs, jamiyat va davlatlarning talablariga xos turda ta'limning zamonaviy sifatini taminlash.
3. Maktab – ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarning insonparvarlashuvidagi asosiy faktori bo'lishi. Boshlang'ich sinflarda lug'atdagi so'zlarni o'zlashtirish va nutq madaniyatini takomillashtirish muammolari. Umumiy o'rta ta'lim shuningdek boshlang'ich ta'limning ham rivojlantirish tendensiyalari va modellari.

3-mavzu. Ta'lim – tarbiya jarayoniga texnologik yondoshuv: imkoniyatlari va xususiyatlari

1. Texnologiya va texnologik jarayonlar haqida tushuncha.
2. Pedagogik texnologik yondoshuv haqida tushuncha.
3. Pedagogikaliq texnologiya

4-mavzu. Pedagogik aksiologiya pedagogika fanining alohida tarmog'i sifatida

1. Qadriyat g'oyasi va uning aksiologiyadagi rivojlanishi
2. Asosiy aksiologik muammolar va ularning xorij pedagogikasidagi rivojlanishahamiyati
3. Qadriyat g'oyasi va uning milliy falsafadagi rivojlanishi
4. Zamonaviy aksiologik yondoshuvlar
5. Milliy pedagogikamizda qadriyat ko'rinishining rivojlanishi. Pedagogik aksiologiya – pedagogikaning alohida tarmog'i sifatida
7. Pedagogik aksiologiyaning asosiy tushunchalari: mazmuni va ahamiyati
8. O'quvchilarda qadriyat munosabatlarni takomillashtirish – ta'lim jarayoni natijasining ahamiyatli omili

5-mavzu. Pedagogik riskologiya fan sifatida

1. Pedagogik riskologiya haqida tushuncha
2. Risk masalasining ilmiy tadqiqoti
3. Risklarning turlari
4. «Maktabdagi stress» va «didaktogeniya»
5. Didaktik jarayonlarga salbiy ta'sir qiladigan omillar
6. Pedagogik risk holatlarida o'qituvchilarning ish-harakatlarining darajalari

2-MODUL. BOSHLANG'ICH TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM-TARBIYA BERISH MUAMMOLARI

6-mavzu. Axborotlashgan jamiyatda yoshlarning ma'naviy madaniyatini rivojlantirish

1. Axborotlashgan jamiyatda ma'naviy tarbiyaga bo'lgan tarbiyaga bolgan ijtimoiy buyurtma
2. Manaviyatning tarkibiy bo'limlari
3. Ma'naviy-odob-axloq tarbiyasi va uning tarixiy rivojlanish yo'li

7-mavzu. Axborot va kommunikacion texnologiyalardan foydalanish

Axborot va kommunikacion texnologiyalar tushunchasi

Ta'lim tizimida axborot-kommunikativ texnologiyalarning asosiy qurollari

Axborot va kommunikativ texnologiyalarning didaktik xususiyatlari óziga xosligi va funkciyalari

Axborot madaniyatini rivojlantirish o'quvchilarga ta'lim-tarbiya berish va rivojlantirishning alohida maqsadi sifatida

AKTlarni o'quv jarayoniga tadbiq etish vazifalari

8-mavzu: O'quvchilarning bilish faoliyatini oshirishda axborot kommunikatsion texnologiyalardan foydalanish

O'qitishning faol metodlari

Faol o'qitish metodlarini amalga oshirishda multimedia va kommunikacion texnologiyalardan foydalanish

Loyihalash metodi

O'qitish telekonferenciyalari

9-mavzu: Ta'lim jarayonida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish

Ijtimoiy tarmoqlar haqida tushuncha

Ta'limda ijtimoiy tarmoqlarning funkciyalari

10-mavzu: Kreativ ta'limdan boshlang'ich sinflarda foydalanish

Kreativ ta'lim va kreativ pedagogika haqida tushuncha

Kreativlikning xarakteristikasi

O'qituvchining innovacion faoliyatda kreativlik bosqichlari

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Seminar mashg'ulotlari uchun qo'yidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-MODUL. O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimi va yosh avlod tarbiyasi

1-mavzu: Yuksak ma'naviyatli shaxsni tarbiyalashning zaruriyati va uning falsafiy asoslari

1. O'zbekiston Respublikasida yosh avlodni har tomonlama rivojlantirish g'oyasi
2. Ta'lim tizimi
3. Ma'naviyat tushunchasi, milliy-manaviy tarbiyaning maqsad va vazifalari
4. Ma'naviy tarbiyaning bo'limi va tarixiy manbaalari
5. Donishmandlarning ma'naviy tarbiya haqidagi ko'z qarashlari
6. Bugingi kunda ma'naviy tarbiyadagi bo'shliqlar
7. O'quvchilarni ma'naviy tarbiyalash metodlari

2-mavzu: Oilada sog'lom bolani tarbiyalashda o'zaro munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari

1. Oila tarbiyasi va oila pedagogikasi haqida tushuncha
2. Bola tarbiyasida maktab, oila va mahallalarning hamkorligi
3. Oilalardagi psixologik muhitning bola tarbiyasiga bo'lgan tasiri

3-mavzu: Ta'lim-tarbiya jarayonida o'qituvchilarning tutgan o'rni va ularning ma'naviy qiyofasi

1. O'qituvchilik kasbi
2. Davlat va jamiyatda o'qituvchilarning ijtimoiy mavqeyi
3. O'qituvchiga qo'yiladigan zamonaviy talablar

4-mavzu: Ma'naviy tarbiya texnologiyasi.

1. Pedagogik texnologiya haqida tushuncha
2. Tarbiya texnologiyasiniń manis-mazmuni,
3. Tarbiya jarayonlarinni texnologiyalshtirish mazmuni

5-mavzu: Pedagogik aksiologiya pedagogika fanining alohida tarmog'ı sifatida

1. Qadriyat g'oyasi va uning umumiy aksiologiyadagi rivoji
2. Pedagogik aksiologiyaning kategoriyalari
3. Asosiy aksiologik muammolar va ularning chet el pedagogik fikrlari rivojlanishidagi o'rni
4. Qadriyat g'oyasi va uning milliy falsafiy rivojlanishi

6-mavzu: Zamonaviy aksiologik yondoshuvlar

1. Milliy pedagogikamizda qadriyatli ko'rinishlarining rivojlanishi
2. Pedagogik aksiologiya – pedagogikaning mustaqil tarmog'ı sifatida
3. O'qituvchi kasbiga xos qadriyatlar

2-MODUL. Boshlang'ich ta'lim tizimida natijali ta'lim-tarbiya berish muammolari

8-mavzu: Axborotlashgan jamiyatda yoshlarning ma'naviy madaniyatini rivojlantirish

1. Axborotlashgan jamiyat haqida tushuncha
2. Axborotlashgan jamiyatda yoshlarni turli axborot hujumlaridan asrash Internet tarmog'ining ahamiyati

9-mavzu: Axborot va kommunikativ texnologiyalarning didaktik xususiyatlari va funksiyalari

1. Didaktik vositalar haqida tushuncha
2. O'qitish jarayonini tashkil etishning didaktik xususiyatlari va funksiyalari
3. Yoshlarda axborot madaniyatni rivojlantirish muammolari

10-mavzu: O'quvchilarning bilim faoliyatini oshirishda axborot kommunikacion texnologiyalardan foydalanish

1. Ta'lim tizimida informacion va kommunikacion texnologiyalar qurilmalar
2. Informacion kommunikativ texnologiyalarning didaktik hususiyatlari va funkciyalari

11-mavzu: Virtual ta'lim va raqamli texnologiyalar

1. Virtual ta'lim, virtual konstrukciya va raqamli texnologiyalar haqida tushuncha
2. Virtual ta'limdan boshlang'ich ta'limda foydalanish imkoniyatlari

12-mavzu: Multimedia texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari

1. Multimedia texnologiyalari haqida tushuncha
2. Multimedia texnologiyalarining didaktik funkciyalari
3. Boshlang'ich sinflarda multimediya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari

13-mavzu: Loyihalashtirish metodi

1. Loyihalashtirish metodlari haqida tushuncha
2. Loyihalashtirish metodlarining maqsadi, o'tkazish tartibi va kutiladigan natija
3. Boshlang'ich sinflarda loyihalashtirish metodlaridan foydalanish imkoniyatlari

14-mavzu: Boshlang'ich ta'lim jarayonida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish

1. Ijtimoiy tarmoqlar haqida tushuncha
2. Ta'limda ijtimoiy tarmoq funkciyalari

15-mavzu: Kreativ ta'limdan boshlang'ich sinflarda foydalanish

1. Kreativ ta'lim va kreativ pedagogika haqida tushuncha
2. O'qituvchining innovacion faoliyatida kreativlik

Seminar mashg'ulotlarida nazariy bilimlar mustahkamlanadi. Murakkab bo'lgan hamda ma'ruza mashg'ulotlarining mazmunidan kelib chiqqan murakkab tushunchalar seminar mashg'ulotlari jarayonida tahlil etiladi. Seminar mashg'ulotlari interfaol usullar yordamida pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etiladi.

Seminar mashg'ulotlarda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- Seminar mashg'ulotining aniq maqsadini belgilab olish va kafolatlangan natijaga erishish;
- talabalarning o'quv motivatsiyalarini oshirish;
- talabalarning mustaqil ish, mustaqil ta'lim olishlari uchun zamin hozirlash,
- ilmiy asosga ega bilimlarning talalarga aniq, tushunarli, ijtimoiy hayot bilan bog'liq bo'lgan misollar asosida ongiga yetkazish orqali ularni kasbiy tayyorlash.

Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarining tahminiy tavsiya etiladigan mavzulari:

1-MODUL. O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimi va yosh avlod tarbiyasi

1-mavzu: «Yuksak ma'naviyat- yengilmas kuch» asarida yuksak manaviyatli shaxsni rivojlantirish masalalari.

1. Asarni o'rganishda asosida freymlar yasash

2-mavzu: Oila va mahalla institutlarining sog'lom bolani tarbiyalashda tutgan o'rni.

1. Oila va mahalla institutlarining sog'lom bolani tarbiyalashda tutgan o'rni bo'yicha tushunchalar jadvalini yaratish
2. Oila kodeksi"ni muhokama qilish va bola tarbiyasida ota-onalarning manfaatlarini belgilash

3-mavzu: Ta'lim-tarbiya jarayonida bo'lg'usi pedagoglarning ma'naviyatini rivojlantirish texnologiyasi

“Ta'lim to'g'risida”gi Nizomning 5 bobin muhokama qilish

4-mavzu: Boshlan'ich sinflarda tarbiyaviy ishlarni texnologiyalashtirish amaliyoti

1. Sinfidan tashqari tarbiya soatlarini texnologiyalashtirish bo'yicha bir soatlik senariy tuzish

5-mavzu Asosiy aksiologik muammolar va ularning chet el pedagogik fikrlari taraqqiyotidagi rivoji

1. Aksiologiya bo'yicha olib boriladigan tadqiqotlarning qiyosiy tahlilini yaratish

6-mavzu: Bilim – qadriyat sifatida

1. «Bilim» kategoriyasining ma'no-mazmuni ochib berish va o'quvchilarda

kognitiv kompetentlikni takomillashtirish masalalari

7-mavzu: Pedagogik risklarning turlari va funksiyalari

1. Pedagogik risklarning turlari bo'yicha argumentli esse tayyorlash

8-mavzu: Pedagogik riskologiyaning asosiy muammolari

Boshlang'ich ta'limda pedagogik risklarni aniqlash va ularni yechish yo'llarini topishga bog'liq keys materillarini tayyorlash

2-MODUL. Boshlang'ich ta'lim tizimida sifatli ta'lim-tarbiya berish muammolari

9-mavzu: Axborotlashgan jamiyatda yoshlarda ma'naviy immunitetni rivojlantirish

Informacion jamiyatda yoshlarda ma'naviy immunitetini rivojlantirishga bog'liq ilmiy manbaalarni tahlil qilish

10-mavzu: Axborot va kommunikativ texnologiyalarning didaktik xususiyatlari va funksiyalari

1. Didaktik vositalar haqida tushuncha
2. O'quv jarayonini tashkil etishning didaktik xususiyatlari va funksiyalari
3. Yoshlarda informacion madaniyatni rivojlantirish muammolari

11-mavzu: O'quvchilarning bilish faoliyatini oshirishda dasturiy vositalarning tutgan o'rni

1. Virtual konstrukciya va virtual ta'lim bo'yicha Tushunchalar jadvalini tuzish

12-mavzu: Elektron ta'lim

1. Elektron ta'lim vositalarining turlari va ularni yaratish masalalari

13-mavzu: AKTlardan ta'lim amaliyotda foydalanish

1. Ta'limning maqsadlari: bilim berish, tarbiyaviy, rivojlantiruvchi
2. Ta'limning maqsadlarini amalga oshirishda AKTlardan foydalanishga bog'liq darsning bir soatlik texnologik kartasini tuzish

14-mavzu: Boshlang'ich ta'limda multimedialardan foydalanish
Multimedialardan foydalaniladigan darslaiklarning roliklar to'plamini yaratish

15-mavzu: Virtual konstrukciya va virtual ta'lim

1. Virtual ta'limni amalga oshirish bo'yicha takliflar va ishlanmalar yaratish

16-mavzu: Loyihali ta'lim

O'quvchilarda loyihalashtirish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan 1 soatlik dars ishlanmasini yaratish

17-mavzu: Boshlang'ich ta'limda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish

1. Ijtimoiy tarmoqlardan boshlang'ich sinflarda Foydalanish imkoniyatlari: yutuqlar va kamchiliklar. Qiyoslash orqali "T-jadvali"ni yaratish

18-mavzu: Kreativ ta'limdan boshlang'ich sinflarda foydalanish

O'quvchilarda kreativ ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan bir soatlik dars ishlanmasini yaratish

Amaliy mashg'ulotlar multimedia vositalari bilan jihozlangan auditoriyada har bitta akadem guruha yakka holda o'tiladi. G'oyaviy xavfdan asrashda tarbiyaviy kechalarning roli, boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda xalq o'yinlaridan foydalanish, kreativ ta'limdan boshlang'ich ta'lim tizimida foydalanish, maktabdagi tarbiyaviy ishlar tizimida sinf rahbarining faoliyati, tashkil etish metodikasi mavzulari interfaol usullar yordamida o'tiladi. "Keys stadi» texnologiyasi ishlatiladi, keyslar mundarijasi o'qituvchi tomonidan belgilanadi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimedia vositalari yordamida o'tkaziladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etilgan mavzular

1. O'quvchilarni milliy-m'naviy tarbiyalashda ijodiy pedagogikaning ahamiyati
2. Sharq davlatlari (Yaponiya, Korea, Xitoy) da pedagogic akmeologiya
3. Butun jahon tsivilizatsiyasida pedagogic aksiologiyaning tutgan o'rni
4. Pedagogik riskologiyaning ijtimoiy –pedagogik ahamiyati
5. Tarbiya texnologiyalarining tarixi, kelajagi
6. Yuksak ma'naviyatli shaxsni rivojlantirishga bulgan zaruriyat va uning falsafaiy jihatlari
7. Pedagogic aksiologiyaning ijtimoiy –pedagogic ahamiyati
8. Oilalardagi psixologik muhitning bola tarbiyasiga bo'lgan tasiri
9. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ma'naviyatin turli xavflardan saqlashda xalq og'zaki injodining o'rni
10. Ta'lim-tarbiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviyatini takomillashtirish texnologiyasi
11. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda pedagogic innovatsiyalardan foydalanish
12. Mafkuraviy havflardan himoyalashda tarbiyaviy tadbirlarning roli
13. Ta'lim sifatini oshirishda elektron o'quv adabiyatlaridan foydalanish
14. Kreativ ta'limdan boshlang'ich ta'lim tizimida foydalanish
15. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarixiy ongini rivojlantirishda Sharq allomalarining asarlaridan foydalanish
16. Boshlang'ich ta'lim tizimida tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda pedagogic mahoratning roli
17. Yoshlarda kitob mutolaa madaniyatini shakllantirishda oila va maktab hamkorligi
18. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutq madaniyatini rivojlantirish
19. Virtual pedagogikaning shaxs rivojlanishiga tasiri
20. «Harakatlar strategiyasi» ilmiy metodologik manbaa sifatida
21. Yuksak ma'naviyatli shaxsni shakllantirishning zaruriyati va falsafiy hususiyatlari
22. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda pedagogic innovatsiyalardan foydalanish
23. Mafkuraviy havflardan himoyalashda tarbiyaviy ishlarning roli
24. Ta'lim sifatini oshirishda elektron o'quv adabiyatlaridan foydalanish
25. Kreativ ta'limdan boshlang'ich ta'lim tizimida foydalanish
26. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda pedagogic innovatsiyalardan foydalanish
27. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining integratsiyalashgan ta'lim asosida milliy-ma'naviy tarbiyalashda Sharq allomalarining pedagogic fikrlarining tutgan o'rni
28. Boshlang'ich sinf o'quvchilar shaxsini shakllantirish omillarining pedagogic-psixologik hususiyatlari
29. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'lim-tarbiyasida innovatsion texnologiyalardan foydalanish
30. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini umuminsoniy qadryatlar ruhida tarbiyalashning shart sharoitlari

<p>N.M.Nagmetova – Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti “Boshlang‘ich ta‘lim” kafedrası dotsenti v.v.b., pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori.</p>

<p>N.T.Tosheva - Buxoro davlat universiteti “Boshlang‘ich ta‘lim” kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (Turdosh OTM)</p>
--